

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

118. An promissio, seu donatio facta Ecclesiae, vel ad piam causam ante
acceptationem, valeat, ita vt non possit per pœnitentiam reuocari? Ex p.
3. tr. 5. & Misc. 1. res. 108. aliàs 107.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

factam ab eo qui iure poterat acceptare ius quod donatarius ex tali donatione habeat, transeat ad heredem: possitne donationem ratam habere, & acceptare? Ex part. 3. tr. 6. Ref. 99.

Respondeo Faustus in Spec. Confess. dist. 20. q. 56. esse validam & obligatoriam, non quidem factam ab absentem, sed ratione vinculi Religionis sumptu peraditi; ne videlicet in telem infidelis donationis Deus adducatur. Verum ipse homo in cuius gratiam facta fuit donatio, nullam inde ius acquirit in rem donatam, quia non ei fuit data fides, aut ab eo acceptata, ideoque talem donationem inuito donatario posse in alia pia opera commutari à Prælo, iuxta mentem Caceriani opus. 2. tr. 1. q. de voto. 3. Molina 1. 2. disp. 263. Sylvestri v. Totum, 3. q. 6. & aliorum.

2. Sed hinc obiter tangenda sunt aliqua: & Primum, quæro, an per simplicem donationem, vel promissionem factam absentem, ritè tamen ab alio legitime pro absente acceptatam, me obligem, possit in tua conscientia eam reuocare, si is qui pro absente acceptavit, in reuocatione consentiat? Multi, vt refert Couarruias, in rubr. de test. p. 3. n. 13. & l. 1. var. c. 14. §. 3. n. 11. affirmant. Alij verò, vt Couarru. loc. cit. negant ex eo fundamento, quia ià tertio ex dispositione legum est ius acquisitum, quo illum priuare non potest. Cæterum Rebelleus p. 2. de oblig. lib. 10. q. 3. has duas opiniones conatur conciliare hoc modo. Si talis donatio, vel promissio facta fuit intuitu absentis, in neutro foro reuocari potest, secus si non intuitu absentis, in cuius gratiam donatio vel promissio cedit, sed intuitu presentis & acceptantis facta fuisse iuxta regulam illam: Per quascumque causas obligatio nascitur, per easdem resoluitur, de leg. iur.

3. Item quæro, an si donatarius moriatur, antequam sciat, ratamne habeat donationem, siue acceptationem pro se ritè factam ab eo qui iure poterat acceptare, ius quod donatarius ex tali donatione habebat, transeat ad eius heredem, possitque donationem ratam habere, atque acceptare? Huius questionis partem affirmatiuam alitrum Molina 1. 2. de iust. disp. 264. Couarr. in rub. de test. p. 3. n. 13. & leg. 1. var. c. 14. n. 12. & Clar. lib. 4. sent. §. donatio. q. 3. & probant, quia ex acceptatione eius qui iure poterat acceptare, donatarius acquiritur ius integrum, & perfectum ad rem promissam, ac proinde eo defuncto, transit ad eius heredem. Partem tamen negantem tenent Tiraquellus, & multi alij relati à Couarr. loc. cit. Cæterum Rebelleus p. 2. de oblig. lib. 10. n. 3. putat in hoc casu examinandam esse diligentem voluntatem donantis: si enim ex iudicijs concurrentibus appareat, voluisse heredibus donare mortuo donatario, quia fortè eos non nouerat donator, nullàve eorum beneuolentia prosequeretur, tunc eius heredes nullum ius inde acquirunt, nec poterunt iura conscientia re donata frui, secus verò si per contraria iudicia voluntas dandi ipsi coniciatur heredibus, vt si donator ipsi mer hæreditibus, vel ipsorum procuratori rem tradidisset, & colligitur ex l. sine qua, ff. rem ratã haberi, §. ante penult.

RESOL. CXVI.

An obligatio donatoris transeat ad heredem antequam donatio sit acceptata?
Et si donatarius mortuus est ante acceptationem donationis, vel ratificationem factam ab eo, qui poterat suo nomine acceptare, succedunt ne heredem illius in donationis acceptationem?
Et donatio facta infanti ante usum rationis, & à Tabellione acceptata, vel ab alio, qui iure potest acceptare, est ne reuocabilis, an expectari debeat infantis ratificatione? Ex part. 3. tract. 6. Ref. 101.

Sunt hic duo dubia, videlicet, obijt donator, antequam donatarius acceptaret, aut ratam habe-

ret donationem suo nomine factam, tenent talis donatio, ita vt heredem ad illam obligentur? Respondeo, Tenet quidem. Ita Molina iurista lib. 4. de primog. c. 2. n. 66. & Couarr. 3. p. rub. de test. n. 13. Ratio illorum est, quia heredem succedunt obligationi reali defuncti; cum igitur donator teneretur donationem acceptatam reddere, ita & illius heredes, licet ante obitum donatoris pro locorum longitudine acceptata sit.

2. Secundo quæro. Mortuus est donatarius ante donationis acceptationem, vel ratificationem factam ab eo, qui poterat suo nomine acceptare, succeduntne heredes illius in donationis acceptationem? Respondeo. In hac re attendenda est donatoris intentio, colligendaque ex probabilibus iudicijs, & iuxta eam iudicandum. Atque ita interpretanda sunt leges, quas pro vtraque parte adducit Molina, & Couarruias locis cit.

3. Et tandem quæro. Donatio facta infanti ante usum rationis, & à tabellione acceptata, vel alio, qui iure potest acceptare, est ne reuocabilis, an expectari debeat infantis ratificatione? Respondeo expectanda est infantis ratificatio, & ante illam irrevocabilis est. Ita Couarr. 1. ref. c. 14. n. 15. probatque ex iure, cum multis iuris Doctoribus, quos refert. Imò Molin. iurista lib. 4. de primog. c. 2. n. 75. probabiliter credit huiusmodi donationem non egere acceptatione, sed acceptam esse à iure, l. ven. lib. 1. c. de emancip. lib. 2. l. fin. Et hæc omnia docet Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 1. c. 16. §. 1. n. 4. & seqq.

RESOL. CXVII.

An donatio, que post unum alteri sit, possit in secundo ante acceptationem reuocari? Ex p. 3. tr. 6. Ref. 103.

Ad hoc dubium sic respondet Fernandez, in Exam. Theol. mor. p. 1. c. 16. §. 1. n. 2. Dedit Titius equum Petro, ea conditione, vt potest annum reddat Francisco, potest ne expleto tempore donationem illam secundam reuocare? Respondeo, Potest. Ita Bart. in l. qui Roma, §. Flauius ff. de verb. oblig. & multi alij quos refert Gomez, ad l. 2. Tauri, n. 29. Molin. iurista 4. de primog. n. 74. Nauarr. in Apol. redd. q. 1. monit. 71. Couarr. 1. ref. c. 4. Clarissime id decernitur l. Aristo, ff. de don. vbi talis contractus appellatur innominatus: in contractu verò innominato licet, recedere, dum res integra est, iuxta leges & iura, quæ refert Couarruias, proximè citatus n. 217. Ratio totalis est, quia iste indicatur fuisse consensu tali modo donatis, vt noller intra tempus à se facultate reuocandi donationem abdicare. In foro tamen conscientia standum est donatoris voluntati, & non legum præsumptioni; ac si illa fuit absoluta, donatio tenet si non cõsiterit, quia donator post reuocationem obiit, standum probabilioribus iudicijs. Ita Fernandez, cui ex Iuriscõsultis adde Larream in alleg. 1. f. 1. 2. alleg. 115. n. 25. vbi ex Cumano, Aretino, Imola, Socino, Alexan. Iafone, Bald. Angelo, & alijs, probat donationem factã alicui, vt post eum alius substituatur, quamuis respectu primi donatarij, cui facta, non possit reuocari, tamè respectu secundi ante illius acceptationem mutari potest.

RESOL. CXVIII.

An promissio, seu donatio facta Ecclesie, vel ad piam causam ante acceptationem valeat, ita vt non possit per penitentiam reuocari? Ex part. 3. tract. 5. & Misc. 1. Ref. 108. alias 107.

Non esse validam, & posse per penitentiam reuocari docuere Layman in Theol. mor. lib. 3. sent. 5. tr. 4. c. 1. n. 9. & alij penes ipsum, quia hæc est natura pollicitationis, vt ante acceptationem possit reuocari, neque aliud iure speciali positio in Ecclesiarum fauorem statutum reperitur. Ergo, &c.
2. Non reticeam tamen contrariam sententiam docere Molinam de iust. r. 2. tr. 2. disp. 262. n. 16. Felinum in

vt. & leg. etiam doctrinam Ref. 112. & §. eius not.

Sup. hoc sup. in Ref. 114. §. pen. & in Ref. 115. §. vlt.

Sup. hoc sup. in Ref. 11. & lege doctrinam Ref. 114. à princ. vsque ad §. Vnde. & infra in Ref. 110. §. 2. Vide quid sentiat Vallobohos circa hoc.

Quamuis non plenè supra hoc lege tamen infra ex Ref. 111. doctrinam §. vlt. & late in alio §. eius not.

Sup. hoc in Ref. seq. & sup. in Ref. 111. §. Sed his. eorum in princ. & lege etiam infra doctrinam Ref. 122.

e. r. de pact. n. 7. qui citat Bartol. Bald. Panor. & alios; & hanc opinionem probabilem esse docet etiam Lessius lib. 2. c. 18. dub. 6. n. 38 Ratio est, quoniam sicut leges civiles, quae inuoluntate reddunt ea testamenta, quae carent certa quadam solemnitate, nullam vim habent in dispositionibus ad pias causas, eo quod circa eas nihil, quod earum validitati deroget, prout spectantur in solo iure naturali, vim habet, sine approbatione Summi Pontificis; ita etiam neque civiles leges, quae annullant promissiones non acceptatas, vim habent in promissionibus circa pias causas, cum nihil tale à iure canonico approbatum reperitur. Et ideo donationes ad pias causas, validas esse sine infirmatione ultra summam iure civili prescriptam putamus, nihil impediens, quod civile ius donationes etiam ad pias causas comprehendere intendat, ut patet ex illud. C. de sac. Eccl. Ita Molina. Unde utramque opinionem probabilem esse puto. Et si quis hanc posteriori sententiam vult sustinere, debet asserere, cum Molina, ex promissione non acceptata, stando in iure naturali, obligationem oriri, contra Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 7. n. 24. & alios penes ipsum.

Sup. hoc late
sup. in Ref.
94. & 95.

RESOL. CXIX.

Sup. diff. i.
huius tituli
in Ref. prat.
& in aliis
cius not. 1.

An donatio facta Ecclesie valeat ante acceptationem? Et an donatio facta Ecclesie, vel pia causa etiam iuramento firmata, reuocari possit ante acceptationem? Et an donum factum Ecclesie ex unanimi consensu coniugum post eorum mortem aggrauet superuenientem alteri medietatem illius doni dare Ecclesie? Et aduertitur, quod in iudicando illam opinionem amplecti debetur, quae fauet Ecclesie. Et etiam deducitur donationem factam etiam ad fauorem privati praesentis, & tacentis valere absque alia acceptatione. Ex p. 8. tr. 6. Ref. 106.

Sup. in Ref.
quae nunc
hanc sequitur.

§. 1. **D**iximus supra, quemlibet posse acceptare donationem factam Ecclesie; modo inquirimus, an etiam à nemine acceptetur, possit reuocari. Hanc questionem pertractat inter alios Laym. lib. 4. tr. 4. c. 1. n. 3. vbi sic ait. Dubium est, utrum simili etiam modo pollicitatio, aut donatio facta Ecclesie, vel ad piam causam, ante acceptationem valeat, ut per penitentiam reuocari possit. Affermat Molina r. 2. de iust. disp. 26. §. dubium, cum Felino c. 1. de pact. Negant verò Clar. lib. 4. sent. §. donatio, q. 12. n. 8. Couarr. 1. ref. c. 1. q. 16. Sanch. lib. 4. mor. c. 41. n. 7. Less. lib. 2. c. 18. dub. 6. n. 38 cum gloss. in l. illud, v. verb. alia causas, de sac. Eccl. quae controuersia ex aliqua questione dependet, utrum spectato solo iure naturali, & secluso politico, promissio, seu publicatio facta absenti ante eius acceptationem, promissorem obliget, ut in conscientiae foro teneatur promissionem indicare promissario, nunc eam acceptare velit, quod arbitratur Molina loc. cit. consequenter assermat donationem factam ad pias causas ante omnem acceptationem validam esse, eo quod dispositio iuris civilis requirentis acceptationem ad valorem pollicitationis, causis piis nihil praediuicare possit, ante Summi Pontificis approbationem.

2. Sed Sorus, Gomez, Lessius locis cit. Sanch. lib. 1. de matr. disp. 7. n. 24. & alij plerique contrarium sentiunt, omnem promissionem suapte natura respectiuam esse, cuius proinde vis & obligatio ex alterius partis consensu, tanquam à forma sua dependent. Iuxta quam probabilior sententiam dicendum est, pollicitationem factam Ecclesie, ante acceptationem eius nomine factam reuocari posse, quod hanc sit natura pollicitationis, neque aliud iure speciali positio in Ecclesiarum fauorem statutum reperitur.

Sup. hoc sup.
in Ref. 115.
& in ceteris
§§. eius not. q. 2.

3. Excipe: Nisi eiusmodi pollicitatio in fauorem Ecclesie, vel cuiuscumque alterius cocepta, sit etiam iuramento firmata, sicuti DD. dicunt apud Sanch. cit. disp. 7. §. eius not. q. 2. Quia iuramentum seruandum est, quotiescumque sine dispendio salutis seruari potest, c. si verò, de iur. iur.

Quatis enim hoc casu pollicitatio non obliget vi patet ex iustitia, quod bene probat Sanch. cit. loc. negari tamen non potest, qui obliget ex virtute Religionis, si animus iurantis fuit, pollicitationem non reuocaturum, donec absenti, in cuius gratiam facta fuit, intimeretur ad acceptandum. Et ita docet Io. Faber Inst. de iur. stip. §. si quis alij, n. 8. Hucusque Laym. cui adde Zambellum in reperi. mor. v. Donum, n. 25. asserens, quod donans Ecclesie potest reuocare donum, antequam Ecclesia illud accipiat, nec alteri donare teneatur. Et Fern. in exam. Theol. mor. p. 1. c. 16. §. 1. n. 1. asserit ex legibus, ac iure Casareo solum dari facultatem cui libet priuata persona acceptandi donationem in pias causas, nisi tamen acceptetur, in conscientia non obligare, ac proinde ante acceptationem donatorem posse eam retractare. Et tandem nouissimè Neguerol. tom. 1. alleg. 26. n. 133. tenet, quod donatio facta Ecclesie requirit acceptationem.

4. Sed his non obstantibus, non desunt DD. affirmatiuum sententiam tenentes. Et ita praeter Molinam à Laym. & Fernandez vbi supra citatum, tenet ex Iuribus consultis Gratian. discept. for. c. 35. n. 34. t. 2. eamque sectatur Gomez var. lib. 2. c. 9. n. 1. Decian. conf. 1. n. 6. lib. 3. late Card. Mant. de tac. & amb. t. 2. lib. 13. tit. 7. n. 16. & seq. Fel. in c. 1. n. 7. de pact. Et ratio est, quia quod donatur, vel promittitur pio loco, vel Ecclesie, promittitur, & donatur Deo, qui vbique est praesens, & acceptans, ac proinde dici non potest donatio facta absenti.

5. Igitur cum ista opinio, quae habet fauore Ecclesie valere donationem, nemine pro ea acceptante, recepta sit à tot clarissimis Doctoribus, satisque solidis rationibus sit munita, quibus nulla aduersariorum responsio obstitit; cumque alterius opinionis ratione tam facile eludantur negotio, sequitur, vel quod ista sit verior, vel saltem quod utraque opinio sit probabilis & teneri possit: quo stante, ego in iudicando illam opinionem amplecti debebam, quae magis fauet Ecclesie; sunt per-sona, ff. de relig. & sumpt. fun. c. fin. de re iud. lal. in l. si- liusiam §. Diui. n. 82. ff. de leg. 1. Pac. resp. 7. n. 23. Hod. 44. pro- conf. 3. n. 24. lib. 1. Grat. cum relat. discept. for. c. 88. n. 6. Ref. 106. & c. 131. n. 2. & firmat Rota in Rauennatenf. bon. 200. Novembris 1597. coram Cardinali Mantica.

6. Sicut in fortioribus terminis dicimus, quod quamuis iura quando partium iura sunt obscura, reo fauendum sit potius quam actori, eadem cum similitudine de re iur. in 6. cum concord. ibi adductis per gloss. & DD. id tamen in Ecclesia, vel pia causa, pro qua in dubio semper iudicandum est, etiam si partes actoris sustineat, ut late deducit Tiraquellus in prin. l. 46. pia causa.

Rursum haec eadem opinio sequenda erat, quia aequior ut per Honded. post alios conf. 4. n. 27. lib. 1. Et haec omnia docet Sperell. p. 1. dec. 81. n. 15. & seqq.

7. Sed aduersus hanc sententiam nouissimè insurgit Baumius in Theol. mor. t. 3. lib. 2. tr. 4. q. 16. dub. 5. eo quod donatio donantis consensu delicta subsistere nequeat, eo carere quae est in pias causas collata, ante acceptationem donatarij, fit enim cum hac tacita conditione, si acceptetur, sine qua donans non censetur ad rei praestationem iniicere sibi velle nexum vllum ac vinculum.

8. Deinde est obligatio germana proles pacti, cuius formalis effectus, quemadmodum est in l. obligamur. ff. de oblig. & alt. sic enim ibi IC. Consentientes in aliquam rem ex consensu obligari necessario, ex voluntate nostra videmur, sed sine acceptatione non fit pactum, cui desit coactus duarum voluntatum in vnum, ergo est acceptatio non iure civili modo, sed naturali quoque necessaria.

9. Sed tu, ne deseras in fauorem Ecclesie secundam sententiam tenere, quamuis nominatim contra me Baumius, ut dixi, illam impugnet, qui tamen in eodem loco tuetur opinionem asserentem donationes non acceptatas implendas esse, probabilem existere.

10. Non deseras tamen hic adnotare, quod licet ista sententia communis sit, quod donatio ante acceptationem